

TRANSILVANIA

FÒIA ASOCIAȚIUNEI TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI
CULTURA POPORULUI ROMÂNÛ.

Nrulù 12.

SIBIIÛ, 15 DECEMBRE 1891.

Anulù XXII.

DIN CARÏ PĂRȚI ALE IMPERIULUI ROMANÛ S'AÛ ADUSÛ COLONIILE ROMANE AȘEDATE ÎN DACIA.

Scriitorii Româniî nu s'aû ocupatù mai din adinsù, de întrebarea acêsta; scriitorii străini aû atinsù materiile referitoare la întrebare, dar mai mulți aû făcutù combinațiuni malițiose, pentru de a întuneca istoria antică a nóstră, originea și limba nóstră, și fără ca combinațiunilorù lorù se le dea vr'o valóre de scrutare și sciință seriósă.

Nu e loculù aci ca se citezù, că cine și ce scrie, și se staû în cêrtă cu ei; ci eû voiù pertracta întrebarea și responsulù numai pentruca noi Româniî să ne lămurimù asupra materiei, altcum de cea mai mare însemnătate pentru noi; și dóră numai după încheierea mai multorù pertractări referitoare la materiă, se facù o recensiune asupra scrierilorù străine.

Eutropie, unù istoricù romanù în opulù seu „Breviarium Historiae Romanae“ cartea a VIII-a capù II. scriindù despre *Ulpie Crinitù Traianù* împèratulù Romei, ñice: „Traianù, după-ce a învinsù pe Decebalù, a subjugatù Dacia și a făcut'o provincia romană“. Apoi la capù VI. vorbindù despre *Elie Adrianù*, următorulù lui Traianù ñice; „Adrianù învidiândù gloria lui Trăianù, de locù a părăsitù trei provincii, ce Trăianù le-a adausù împèriului și a revocatù ostile din Assyria, Mesopotamia și Armenia și-a vrutù, ca granița împèriului să fiă Eufratulù. Totù aceea a nisuitù să facă și cu Dacia, dar amicù Paû îngrozitù, ca nu cumva *mulți cetățeni romani*

să se tradeze barbarilor, pentru aceea, că Traianu după-
ce a învinsu Dacia, *din totă lumea romană a strămutatū
acolo mulțime nemărginită de ômeni pentru de a cultiva
agrit și a împopula orașele*¹⁾.

Traianu la 105—106 după Christosū încheindū resboiulū
cu Dacia, de locū a începutū de a duce coloniī romane în
Dacia. Eutropie a scrisū istoria sa și respective unū estrasū
din istoria romană, pe timpulū domniei împēratului Valente
Maximū, 364—378 după Christosū; dar fiindcă s'a constatatū
că Eutropie a muritū la anulū 370 după Christosū elū a
scrisū cu 265 de anī după timpulū colonisării Daciei.

Istoricī din timpulū colonisării Daciei, nu scriu, că Traianū
ce felīū de coloniī romane a adusū în Dacia, și anume, că
din cari țēri și din cari popóre; Traianū a scrisū unū co-
mentariū despre resboiulū dacicū (ca și Iulie Cesare despre
resboiulū Gallicū), dar s'a perdutū; asemenea se aseréză, că
și istoriculū escelinte romanū Cornelie Tacitū a scrisū o
carte despre resboiulū cu Dacia, dar și acēsta s'a perdutū;
ēră în codicele Iustinianū se înșiră constituțiunile începēndū
dela împēratulū Adrianū, ca și cum arū fi fostū o afuriseniă
asupra acestorū coloniī. Unī combină, că în fundamentulū
columnei Traiane din Roma, statua rădicatā în onórea lui
Traianū, și pe carea în figurī cioplite în pétră se află descrișū
totū resboiulū cu Daciī, — s'ar fi depusū unū comentariū alū
lui Traianū.

Astfelū Eutropie, după colonisare la 260—265 de anī
vine și ne spune, că Traianū „*ex toto orbe Romano*“ adecă:
din „*totă lumea romană*“ a adusū coloniile în Dacia, și
astfelū Eutropie đice ceva, ce n'a vėđutū însuși, — đice ceva
ce n'a auditū dela aceia, cariī aū vėđutū séu a scrisū pe
timpulū colonisării, și nu ne spune isvorulū.

¹⁾ Eutropie Cart. VIII. capū VI. Idem de Dacia facere conatum, amici
deterruerint, ne multi cives Romani barbaris traderentur; propterea, quod
Traianus victa Dacia, ex toto orbe Romano infinitas eo copias hominum trans-
tuberat ad agros et urbes colendas.

Scriitorii străini, din secolul trecut și de acum, parte, fără atare studiu serios, parte din atare antipatieă cătră noi Românii și de a face atare politică reu voitóre originii, limbii și esistenței nóstre, acele patru cuvinte „*ex toto orbe romano*“ le-aú esplicatú în felurite modurí.

Unii dicú, că Eutropie sub „*tótă lumea romana*“ a înțelesú *provinciile*, în carí pe timpulú colonisării s'a vorbitú limba vulgară (popurală) romană, și astfelú Traianú a adusú în Dacia, colonií celú puținú în partea cea mai mare, din țeri și din popóre romane, carí aú vorbitú limba poporală romană.

Alții dicú, că Eutropie sub „*tótă lumea romană*“ a înțelesú *totú imperiulú romanú*, adecă și provinciile romane din Asia și Africa, — și că Traianú a adusú colonií din felurite țeri și din felurite popóre, — *nesce adunături din tóte părțile*. Și după-ce aú ajunsú la aceste „adunături de popóre“ facú combinațiuni asupra originii nóstre, încátú 'ți stă mintea în locú, față de atâta prostia séu atâtă blăstemăție.

Firește, că pe Eutropie nu-lú putemú întreba, că cum a înțelesú elú „*ex toto orbe romano*“ dar eú dicú, că decă arú fi vrutú elú, ca sub „*Orbis Romanus*“ (lumea romană) să înțelégă „*imperium Romanum*“ (imperăția Romană), de bunăsama arú fi pusú *ex toto imperio Romano*.

Dar spre norocire, atare conceptú în tóte timpurile și la tóte popórele are totú acelú înțelesú. Lumea elina séu grécă a ținutú până acolo, până unde s'a estinsú limba elină séu grécă; lumea romană a ținutú până acolo, până unde s'a vorbitú limba popurală romană; prin epitetulú elinú orí romanú, adausú cuvântulú lume, conceptulú arată, că înțelesulú e: *lumea națională* a aceluí poporú; și lumea națională se estinde până acolo, până unde se vorberse limba unui poporú. Așa auđimú ađi adeseorí pe Magiarí esprimându-se: „N. megyében magyar világ van. (în comitatulú N. e lume maghiară) vrea să dică, că acolo locuiescu Magiarí, se vorberse magiariesce; decí nu în tóte comitatele e lume ma-

ghiară, deși toate comitatele sîntu într'o țară; din contră, lumea națională se estinde și peste granițele unei țeri, până acolo, unde locuiescú ómenii totú din acelașu poporú p. e. nu numai în Germania e lumea germánă, ci și peste hotarele ei unde locuiescú germanii; — în acestú modú, *Orbis Romanus* nu a fostú identicú cu teritoriulú imperiulú romanú, — ci cu teritoriile, în cari s'a vorbitú limba romană poporală.

Așa dară nu se pôte susține pãrerea, cã sub lumea romană se înțelege întregú imperiulú romanú, și cã coloniile romãne aduse în Dacia aú fostú adunãturii de totú feliulú de popóre din imperiulú întregú. Se pertractãmú și a dóua pãrere.

Décã scriitorii strãini așa de multú daú pe Eutropie pentru dubiositatea împãrutã despre *Orbis romanus*, și pentru cele, ce ñice despre retragerea lui Aurelianú din Dacia, — și decã acei scriitori strãini aú studiatú seriosú causa, și n'aú ochi diochiați de politica lorú, atunci chiar în citatulú latinú din Eutropie, apriatú potú vedé, cã Adrianú împãratulú, carele a urmatú lui Traianú și a domnitú dela 118 pãnã la 139 dupã Christosú a fostú îndemnatú, ca sã pãrãsescã Dacia, dar amicú lui i-aú ñisú, — ca se nu facã acésta „*ne multi cives Romani barbaris traderentur*” adecã, cã nu cumva *mulți cetățeni Romani* sã fiã predați pe mîna barbarilorú!

Astfelú, fiindú colonizarea la anulú 105—106 dupã Christosú și Adrianú domnindú dela 118 pãnã la 139 dupã Christosú dela colonizare în 20—30 de anii aú fostú în Dacia *mulți cetățeni Romani*, — și ce e mai raționalú, de câtú a pricepe și a vedea acuma, — cã acești *mulți cetățeni Romani*, aú fostú chiar acei cetățeni Romani, cari aú fostú aduși în Dacia, chiar de Traianú cu coloniile romane.

Dar sã ilustrãmú ñicerea; „*multi cives Romani*” adecã: mulți cetățeni Romani.

Pentru acésta trebuie se percurgemú istoria drepturilor publice, ca se cunóscemú pozițiunea de dreptú a popórelorú pe timpulú lui Traianú. Pe timpulú lui Traianú în imperiulú romanú aú fostú mai multe feluri de drepturi publice în im-

periu, așa pentru persoane, precum pentru orașe, coloniile și locuitorii din țerile cucerite făcute provinciile romane.

Roma fundându-se la anul 753 ant. Christosă la începută a avută ună teritoriă foarte mică, și ómenii, carii locuiaă pe acestă teritoriă, mai alesă Latinii și Sabinii dela Roma, s'au numită; Romanii și încă sub regii primii s'a creată: *Ius civitatis Romanae*, adecă; dreptulă cetățenimii romane, — ală unui cetățenă romană, — ce însă nu l'au avută toți locuitorii teritoriului. *Cives Romanus* avea multe drepturi personale și publice, și era ca o demnitate a fi cetățenă romană.

S'au începută luptele cu Latinii și popórele vecine, — dar progresulă nu era precumă ilă doriaă, pentru acésta la anulă 493 ant. de Christosă Romanii aă legată federe (ună felie de alianță) cu latinii și acestia s'au numită „socii latinii nominis (soți cu numele latinii) însă așa, încată Latinii nu erau de totă independință, și din relațiunile de federe s'a desvoltată ună altă dreptă publică: *Ius Latii*, séu *latinitatis* (dreptulă țerii Lațului, séu a latinității), care a fostă dreptă mai mică, decătă *Ius civitatis Romanae*, — mai restrinsă și față de persoanele și față de instituțiunile publice ale Latiniloră. La anulă 338 înainte de Christosă Romanii aă desfăcută legătura cu Latinii, deși aveaă limbă și religiune comună, — pentrucă s'au simțită așa de tari, încată să pótă stăpăni pe socii latinii nominis și respective să-și lățescă domnia peste Latinii, — și după-ce i-aă învinsă, aă dăruită persoane și orașe cu *Ius civitatis romanae, sine suffragio*, adecă, fără votă de constituțiune și fără de a avea dreptă la magistratură în Roma, — mai târđiă, astfelă de restringere s'a retrasă.

Îndată, după-ce Romanii s'au vedută în pace din partea Latiniloră, aă pornită ca se cucerescă celelalte popóre ale Italiei de atuncea, și până la anulă 268 înainte de Christosă aă cucerită dela riuă Arno din Etruria, și dela orașulă Striminium din Umbria, până la orașulă Regium din vârfulă sudică alu Italiei de atuncea, și astfelă s'a efeptuită unitatea Italiei de atuncea sub hegemonia și voința tare a Romaniloră. Acuma

Romani, pe unele popore, cari s'au predat mai usor se au avut inca virtute militară, le-a numit: Socii italicii nominis, adică: soți cu numele italic, și dela 268 ant. Christos pentru totă Italia de atunci s'a dezvoltat dreptul public numit: *Jus italicum* (dreptul italic) care a fost mai mic și mai restrins decât: *jus civitatis Romanae* și respective decât *jus Latii* se latinitatis, pentru că poporele erau mai greu de gubernat în imperiul lătit.

După-ce Romani la 241 ant. Chr. au cuprins insula Sicilia, și-au îndreptat armele în contra Celților se Gallilor dela nordul Etruriei și Umbriei — așezați până în Alpi, în așa numita Gallia Cisalpina (dincăce de Alpi); La 224—222 ant. Christos Romani cuprind Gallia Cisalpina, și o impart în G. Cispadana (dincăce de rîul Padus) și G. transpadana (dincolo de rîul Padus) și o alătură Italiei de până acuma, și Gallia Cisalpină o numescu: Italia Celtică se Italia de sus. Virtutea romană înse n'a lăncețit, ci a trecut și în Gallia transalpină (G. dincolo de Alpi și dela 59—50 ant. Christos au alăturat imperiului și G. transalpina, și atunci pentru ambele Galii s'a dezvoltat dreptul public: *Jus Galliarum* Acest drept public a fost și mai mic decât: *Ius italicum*; însă pentru acăsta, coloniile cari s'au dus din Latium, au căpetat *jus Latii* sa latinității, era cari s'au dus din Italia (dela Regium până la Arno și Ariminium) au căpetat *jus italicum*. Întră drepturile ambelor Gallii a intrat o diferență, — căci împăratul Octavian la anul 42 înainte de Christos Gallia cisalpina a alăturat'o și contopit'o cu Italia vechiă, și deatunci Gallia-cisalpina s'a numit: Italia celtică și Italia de sus; și dreptul italic s'a lătit și peste Celți se Gallii din Italia de sus, — până-ce *jus galliarum* a ramas încă pentru Gallia transalpină (Francia de adî).

La 89 înainte de Christos Iulie Cesare, ca consul și tribun M. Plantie Silvan, precum Gaie Papirie Carbone au adus legea: *pentru primirea Italilor în Ius civitatis Romanae*. Precum am arătat, Italia era atunci numai până

în Gallia Cisalpina, — și astfel Italii au fostă proclamați de Romani, — era delă 42 înainte de Christos și Celții s'au Gallii din Italia de sus, deveniră Romani, — dar fără ca se aibă Itali și Celții în toate părțile adevăratul jus civitatis Romanae, căci preste totu a domnițu jus Italicum.

Și după-ce Romanii 'și-au lățitu imperiul și în alte părți ale Europei și Africe și Asiei, și cucerind felurite popore, au creat nouă provinci romane, — s'a dezvoltat; *Jus provinciarum*, adică: dreptul provinciilor. Acesta a fostă mai mică decâtă toate celelalte drepturi publice, înșirate mai sus, și nu asemenea pentru toate provinciile nouă; — căci în unele s'a dat dreptu mai lărgit, în altele mai restrins, așa precum poporul s'a predat mai ușor și a recunoscut statul roman, — seu precum s'a improvit și a causată multă versare de sânge.

Locuitorii din provinciile cucerite de regulă s'au numit: *Dedititii, seu in ditione redacti, adjecti*, adică: aduși sub stăpânire, supuși. Ei nu avea constituțiunea lor și erau gubernati de magistrați Romani, dar Romanii nisuiău, ca se atragă pe locuitori și pentru acesta făceau și din ei cetățeni romani.

De totu sub alte considerațiuni de drepturi publice au fostă *Coloniile romane* aduse în provinci, sub considerațiunii cu multă mai favorabile decâtă provincialii. În ce formă a fostă organizarea imperiului roman și respective din Roma, în acea forme, dar firesce mai mică, a fostă și organizarea unei colonii romane; — Colonia a fostă: statul roman, în miniatura, adică în forma mică, a fostă cu asemenea feluri de magistrați și drepturi.

Asemene, de totu sub alte considerațiuni cadu *legiunile* (regementele) *romane* din provinci, — pentrucă aceste au fostă organizate milităresce, și au fostă adunate din feliurite țeri și popore ale imperiului; legiunile romane au fostă garnisone, cari se strămutău din țeri în țeri — până-ce coloniile erau permanente avându vatra lor în provinciă.

După-ce dară amū înșirată pe scurtū despre drepturile publice din imperiulū romanū, ca se cuprindemū mai bine posețiunea coloniilorū romane din Dacia, vine întrebarea, că :

„*Trăianū împăratulū ce drepturi publice a datū coloniilorū romane din Dacia*“ ?

În legile romane se află :

„Și în Dacia, Colonia Zernensilorū aședată de divulū Traianū, e cu dreptulū italicū ¹⁾).

„Si Zarmisegethusa e cu acelū dreptū; asemenea colonia Napocensă și Apulensă; și satulū Patavicensilorū, carele dela divulū Severū a căștigatū dreptulū coloniei ²⁾).

Aū mai fostū și alte colonii romane în Dacia, dar la 528—534 după Christosū când Iustinianū a adunată fragmentele de legi, nu s'a aflatū urmă de altele, decâtū de cele înșirate; sūntū însă alte isvóre pentru celelalte colonii din Dacia. — Pentru themă sūntū destule, cele înșirate.

Și înainte de Trăianū și după elū, împărații aū dăruițū *coloniile romane*, cu atare dreptū publicū; dăruirile cele mai din urmă sūntū dela împăratulū Alexander Severū mortū la 212 după Christosū pentrucă după elū a domnitū împăratulū

¹⁾ În Corpus juris civilis sūnt legile romane, codificate de Iustinianū împăratulū la anulū 528 până 534 după Christosū. În Digestorum lib. L. titlulū XV. punctū 8 se află: In Dacia quoque Zernensium colonia a divo Traiano deducta, juris italicū est.

Zerna scū Dierna scū Cerna a fostū Coloniū pela Zernești din România, la Dunăre pela Turnulū Severinū.

²⁾ Digestorum lib. la titlu XV. punctū 9 Zarmisegethusa quoque eiusdem iuris est, item Napocensis colonia et Apulensis; et Patavensium vicus, Qui a Divo Severo ius coloniae impetravitū.

Zarmisegethusa la Daci, Ulpia Traiana la Romanī, ađi Gradiste scū Várhely în țara Hațegului. Napoca se pune lângă Clușulū de ađi, Apulum a fostū Bělgradulū scū Alba-Iulia de ađi. Patavissa scū Potaissa e Turda de ađi. Deci Patavensii aū căpetatū dreptulū coloniei dela Severū — érá tóte celelalte, dela Traianū. Vicus Patavensium e de mare însēmnetate: a) pentrucă arată, că de unde aū venitū colonistii. În Veneția a fostū orașulū Patavium, rădicatū de Eganī, unū trunchiu din poporulū Etruscilorū; b) că Colonia Patavensilorū nu a fostū formată sub Traianū căci altcum acesta ū dedea jus italicum, ci că Patavensii orī s'aū ruptū de cătră alte colonii mai vechi, orī aū emigratū mai târđiū în Dacia.

Caracalla, carele pe toți locuitorii liberi ai imperiului romanu i-a proclamatu de cetățeni romani, adecă: afară de sclavi.

Dar și până la Severu, în toate coloniile române au avut: *jus italicum* seu altu dreptu.

„Eară colonia Ptolomensiloru, carea e aședată întră Phōnice și Palaestina, *nu are nimicū, afară de numele coloniei* ¹⁾).

În Palestina fură două colonii, Caesariensa și Aelia Capitolina, *dar nici una n'are dreptulu italicu* ²⁾ sub Vespasianu s'a numitu: Flavia; era Aelia Capitolina a fostu fundată de Aelius Hadrianus, — pe loculū, unde a statu Ierusalimulū respitu.

Dar Severu împăratulū a fostu așa de liberalu, încātu și orașelorū cu locuitorii de origine străinā, și unde numai garnisōna a fostu romanā, li-a dăruitu numele de colonii romanā și li-a datu *jus italicum*, însē acele au trebuitū să aibă forțe mare meritū pentru statulū romanu. Așa p. e. a fostu Colonia Tyrilor în Phōnice din Syria, căci Severu a strămutatū, a rădicatū Phoenice de colonia romanā ³⁾).

Ulpianu, unulū din cei mai renumiți juriști romani dice: „E de a scii, cumcă suntu atari colonii, cu dreptulū italicu, precum e Fenice în Syria, colonia cea mai strălucită a Tyrilorū, de unde e originea mea (a lui Ulpianu); mândră cu regiuni și în șirulū seculilorū cea mai vechiā, puternică de arme și cea mai țenetőrea de federea ce a legatū cu Romani; era acestei colonii, divulū Severu împăratū alū nostru, pentru

¹⁾ Loculū citatū punctū 3. Ptolomensium enim colonia quae inter Phoenicem et Palaestinam sita est nihil praeter nomen Coloniae habet. Ptolemais orașu în Phōnicia, (ađi Acca seu Sântulū Iean d' Acre), se înșiră întră coloniile romane.

²⁾ Coc. cit. punct. 6. În Palaestina duae fuerant coloniae, Caesariensis et Selia Capitolina, sed neutra jus italicum habet.

³⁾ Meyers Conv. Lex. Vom Kaiser Severus zur römischen Colonie erhoben, adecă: de împăratulū Severu, a fostu înălțatū de colonia romanā — fără ca locuitorii se fiă fostu Romani. Kocsányi Ferencz Régi földleirat pag. 133 római teleppé tette = a făcut'o de colonia romanā.

credința, către mărita republică și imperiul roman, i-a dat dreptul italic¹⁾.

După aceste desluciri vine întrebarea, că: „*Traianu împăratul, pentru-ce a dat jus italicum, coloniilor romane din Dacia?*”

„*Pentru-că Traianu în Dacia a adus coloni romane, adunate din Italia și din popore, cari în Italia avu jus italicum, și nu se putea, ca locuitorii Italici cu jus italicum, aduși ca coloni în altă țară, să-și perdă dreptul italicu.*”

Iară din contră, coloniile aședate în alte provincii, dar fără populațiune din Italia, ci din alte provincii și din popore străine nu au căpătat jus italicum. Și Ulpianu, colonia din Fenice nu o numește: colonia romană, ci numai coloniă. Aceste coloni într-o atâta erau romane, încât erau aședate de Romani sêu rădicate la dreptul unei coloni romane. Erau aședate, ca se impopuleze orașe resipite în resboie, sêu să fiă de ajutoru garnisonei romane, față de populațiunea locală și numai magistrații erau Romani.

Acum ne vom convinge și mai bine, că *Orbis Romanus*, pentru coloniile romane din Dacia a fost în sensul strins: *Italia*, unde s'a vorbit, limba poporală romană. Prin urmare să ne reîntorcem ăra la Eutropie, carele arată, că pe timpul împăratului Adrianu 118—139 după Christosu adecă: la 20—30 de ani după colonizare „*în Dacia au fost mulți cetățeni Romani.*”

Au și trebuit să fiă mulți cetățeni Romani în Dacia.

a) după legea lui Iulie Cesare și a numiților tribuni la 89 înainte de Christosu Italii (cei liberi) din Italia fură primiți în jus civitatis Romanae, adecă căpătară dreptul de cetățeni romani;

¹⁾ Ulpianus Domitius lib. I. de Censibus punct 1. Ulpianu s'a născut la 170 după Christosu în Tyrosu, a fost învățătoriu și tutoriu împăratului Severu, — de aci putem pricepe, că pentru Tyros (Fenice) s'a rădicat colonia romană, — în carea, numai garnisona a fost romană, și puțin cetățeni.

b) pentrucă împăratul Octavianu la anul 42 înainte de Christosu și Gallia cisalpina a unit'o și contopit'o cu Italia, și atunci și orașele și municipiile, și locuitorii liberi ai Galliei Cisalpine au intrat în cetățenimea romană;

c) pentrucă cu coloniile romane în Dacia, nu au venit numai dirigători romani adecă persoane singulare, cari au avut jus civitatis romanae, — ci după Eutropie, a venit mulțime nemărginită de ómenii, pentru de a cultiva agrii și a *impopula orașele*, între cari, precum scim din inscripțiuni, au fost mai multe orașe provădute cu drepturi municipale, și au avut populațiune din tóte clasele sociale;

d) pentrucă pentru guvernarea Daciei, afară de dirigători, chiar a fost lipsă și de cetățeni romani, ca se fiă o pază credincioasă a provinciei nouă și apăsătoare, susținătoare de potestatea romană în Dacia, căci precum ȕice Carolu Rotteck (II. pag. 134). „Coloniile romane s'au aședat pentru împopularea orașelor risipite séu pentru susținerea Domniei romane; pentru acésta mai multu la granița inamicilor séu în mijlocul națiunii de credință dubioasă. Astfelu de colonii, respective de garnisóne se folosiau de *dreptul romanu*, dar fără ca se i-a parte la comițiile (adunările constituționale) și la demnitățile de magistrați din Roma“.

Dar pentru dovedirea, că mulțimea din coloniile romane s'a adus din Italia, unde s'a vorbitu limba poporală romană și unde era mulțime și de cetățeni Romani, — ce trebuie dovadă mai mare, decâtu chiar noi însine? limba noastră, și mulțime de caracteristice pentru romanitatea noastră, suntu dovedii în gradul cel mai mare!

Au dórá cu putință e în natură, ca din leu și din vultur să se prăsască unu alu 3-lea și alu 4-lea soi de animale, fără ca să se susțină caracteristică leului și a vulturului. Romani, numai din Romani s'au putut nasce!

E bine, — amú ajunsu cu aserțiunea și respective cu demustrarea, că: „*Coloniile romane aduse în Dacia, au fost din Italia!* dar acum urméză întrebarea, că: Coloniile romane

aduse în Dacia, din ce părți și din cari popóre ale Italiei au fostú adunate? Și adecă: întrebarea și mai de aprópe, că: Pe ce teritorú italicú, anume a fostú légánulú coloniilorú romane, — și care poporú vechiú alú Italiei a datú din sine partea cea mai mare coloniilorú romane, pentru de a mijloci nascerea unui poporú nouú latinú séú *romanú*, de sine stătătorú și întregú, — adecă: nascerea poporului românescú?

Scrutările de până acuma nu s'au atinsú de asemeni întrebări, — dar eu credú, că într'unú șirú lungú de pertractări viitoare, le voiú deslega cu rezultatulú doritú.

Dr. *At. M. Marienescu.*

BIBLIOGRAFIA.

Dupá volumele I. și II. ale opului titulatú:

Părți alese din Istoria Transilvaniei pe două sute de ani din urmă, au apărutú și *volumulú alú III-lea* în formatulú și cu tipariulú celorlalte două, în 40 de cóle, de G. Barițiu. Sibiiú 1891 în edițiunea autorului. Tipografia W. Krafft.

Acei cetitori români, cari au aruncatú ochii preste cele două volume vorú fi pututú observa, că cele mai multe părți câte amú adunatú la unú locú se reducú la istoria suferințelorú poporului românú, s'au precum s'a mai đisú, la tragedia nóstrá naționalá, anume în vol. I. începéndú dela anulú 1683 până inclusive la 1847, érá în alú II-lea dela 1848 până la 1860, adecă selbatecele vërsári de sânge, atrocitățile esecutate cu scopú de a estermina pe poporulú românú apoi lege marțialá și în urmă absolutismú rigorosú.

Íntocma același metodú amú urmatú și în compunerea volumulú III, care cuprinde evenimente dela 1860 până la 1883, adecă dintr'unú periodú de 23 de ani, fórte bogatú și acesta de catastrofe mari, ca și de resturnături, care au lovitú de a dreptulú în partea națiunei române locuitoare în țerile monarchiei austro-unguresci. Nu amú trecutú cu vederea evenimentele generale, fără a cărorú cunóscere nu amú putea íntelege pe acelea, în care au fostú acești români actori, în proporțiuni ca niciodatá, atátú în sfera politicá câtú și în cea bisericescá și íntro ímulțirea elementelorú de culturá, nu numai până la dualismú, ci chiar și dela acesta încóce în mânia tuturorú pedecelorú și a machiavelismului rafinatú.

Cele două congrese naționale politice, unul din Ianuarie 1861, altul din Aprilie 1863, cele două diete transilvane, una democratică dintre anii 1863 et 4, alta aristocratică din Novembre 1865, desele călătorii ale metropoliților și deputaților la Viena, intrarea ardelenilor în senatul imperial din Viena, eșirea lor de acolo între cele mai triste împregiurări, smulgerea românilor greco-orientali de sub domnia hierarchiei sârbesci, prin organizarea metropoliei și a episcopiei de Caransebeș alături de cea de Arad, disensiunile românilor, — ca urmare imperativă a înfricoșatei căderei dela Königgratz, înființarea dualismului, autonomia Transilvaniei cassată, legile acesteia din 1863/4 anulate, națiunea română ca individualitate politică sacrificată și aruncată la discrețiunea unui alt element național, luptele politice continuate din partea românilor, întru-nirea lor pentru marele scop al emancipării manifestată și circumscrisă în memorandumul național, împărțit în patru limbă popórelor apărătoare de drept și de libertate, acestea și alte câte-va momente mari din viața noastră națională se pot vedea adunate în vol. III pe 23 de ani, confirmate cu câte-va acte și corespondențe intercalate în text, érá altele vre-o 96 alăturate ca suplement la volumul acesta, precum s'aú adaus 80 și la celelalte două anterióre.

Acest volum al III-lea costă legat tare 4 fl., legat ușor 3 fl. 50 cr. v. a.

În restimp de 3 luni, adecă până la 31 Ianuariu 1892 espedițiunea din partea autorului se face franco pentru toți domni, câți se vor fi prenumerat deadreptul la el, după acel termin esemplarele remase neprenumerate trec în comisiune la librăria W. Krafft în Sibii.

Dela 5 sau mai multe esemplare plătite dintr'o dată se dau 10% ca rabat.

Se mai află și din vol. I și II. multe esemplare și se dau cu prețurile cunoscute mai de înainte, legate tare câte 5 fl. broșurate câte 4 fl. 50 cr. s'aú tóte trei volumele în 141 de cóle 14 fl. legate, 12 fl. 50 cr. broșurate.

Comandele se fac mai sigur prin mandate postale. Espe-dițiune promptă.

Sibii, 30 Octobre, 1891.

George Barițiu.

Codicele Mateiŭ Voileanŭ, scriere din prima jumătate a véculei trecutŭ, publicatã de *Mateiŭ Voilenŭ*, asesorŭ consist. Sibiiŭ tipografia archidieceasanã 8° 144 pag. prețulŭ 80 cr.

Cartea poporului. *Carte de cetire*, pentru anii din urmã ai scólelorŭ poporale, scólele de repitițiune, cursurile de adulți și pentru poporulŭ nostru întocmitã de *I. Popŭ Reteganulŭ*, edit. librãriei N. I. Ciureu, Brașovŭ, 1892 prețulŭ 75 cr.

Chiuiturŭ de care strigã ficiorii în jocŭ, adunate din poporŭ de *I. P. Reteganulŭ* și date poporului de A. Todoranŭ tipograf. Gherla tip. edit. și popr. tipogr. Aurora A. Todoranŭ 1891.

Datine și credințe poporale, opŭ ce se va pune sub tiparŭ la începutulŭ anului 1892 și prin Augustŭ va fi gata, conținendŭ 50 cóle, tipãrite în 8° mare, tipografia Aurora în *Gherla* (Szamosujvár), de *Ioanŭ Popŭ Reteganulŭ*. Prețulŭ de prenumerațiune 3 fl. a se trãmite la numita tipografiã celŭ multŭ pãnã la 1-a Ianuarie st. v. 1892.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 455/1891.

Procesŭ verbalŭ

alŭ comitetuluiŭ Asociațiunii transilvane pentru literatura romãnã și cultura poporuluiŭ romãnŭ, luatŭ în ședința dela 6 Noemvre n. 1891.

Președinte: Dr. Il. Pușcariŭ, vice-președinte. Membrii prezenți: Ioanŭ Hannia, P. Cosma, Z. Boiu, Ioanŭ Papiŭ, I. St. Șulutŭ, I. V. Russu, I. Creșu, I. G. Popŭ, G. Candrea, cassarŭ, Nicanorŭ Frateșŭ, controlorŭ, N. Toganŭ, bibliotecarŭ.

Secretarŭ: Dr. I. Crișianŭ.

Nr. 217. Preacuvioșia Sa dlŭ archimandritŭ și vicarŭ-archiepiscopescŭ, Dr. Il. Pușcariŭ, împãrtășese, cã, în calitatea sa de vice-președinte alŭ Asociațiunii, s'a aflatŭ îndemnatŭ a convoca însuși ședința de față, fiindŭ președintele, dlŭ G. Barițŭ, împedecatŭ, și declarã decŭ ședința deschisã.

— Spre sciință.

Nr. 218. Direcțiunea scólei civile de fete a Asociațiunii prin hãrtia Nr. 18 Septembre a. c. Nr. 11 subșterne spre revisuire

protocolul conferinței corpului didactic delat 12 Septemvre a. c. dimpreună cu planul de ore.

Din protocol se vede:

a) că s'aũ introdusũ puterile nou numite: directorul Dr. I. Crișianũ, învãțatorul I. Popoviciũ și guvernanta Cornelia Ciceiũ, toți începẽdu-și deja funcțiunea;

b) că la stabilirea planului de ore pentru anul scol. curentũ corpul didactic a fostũ necesitatũ a reflecta la servițiile guvernantei în ce privesce prevederea limbei germãne în clasele III și IV, și că numitulũ corpũ se rógã, ca acestũ comitetũ să revinã asupra propunerii lui din conferința delat 29 Iuniũ a. c. referitoare la sistemisarea unui postũ pentru o nõuã putere didacticã suplentã;

c) că pentru împãcarea unorũ divergințe între planul de învãțãmẽntũ stabilitũ de comitetũ și aprobatũ de locurile mai înalte și între planul edatũ, dupã aprobarea celui dintãiu, de înaltulũ ministeriũ reg. ung. de culte și instrucțiune publicã prin ordinațiunea din 11 Augustũ 1887 sub Nr. 29000, s'a exmisũ o comisiune din sínulũ corpului didacticũ cu însãrcinarea a face conferințiã propunerii relativũ la modificãrile, ce vorũ fi a se introduce; modificãrile, ce le va proiecta conferința, se vorũ supune comitetului spre aprobare;

d) că pãnã la 12 Septemvre a. c. aũ fostũ înscrise 45 eleve; lecțiile 'și-aũ luatũ începutulũ regulatũ la 7 Septemvrie a. c.;

e) că 5 eleve aũ fostũ primite pe basa unui examenũ de primire;

f) că revisuindu-se biblioteca corpului didacticũ, s'a constatatũ lipsa unorũ cãrți, cari probabilũ se vorũ fi aflãndũ spre folosire la fostulũ bibliotecarũ, la dnulũ Dr. P. Șpanũ; pentru restituirea numitelorũ cãrți a fãcutũ direcțiunea pașii de lipsã la însãrcinarea conferinței;

g) că comitetulũ e rugatũ a prelimina în budgetulũ pro 1891/2 o sumã corespunzãtoare pentru procurarea unui dulapũ de cãrți pe sãma bibliotecii corpului didacticũ. (Ex. Nr. 366/1891 și Nr. 416/1891).

— Întruducerea nõuelorũ puteri la scõlã, dispozițiunile luate pentru proiectarea modificãrilorũ, ce arũ fi sã se întruducã în planulũ de învãțãmẽntũ, starea elevelorũ și recepțiunea unorũ eleve pe basa examenului de primire servescũ spre sciințã. Ce privesce lipsa de cãrți constatã în biblioteca corpului didacticũ, direcțiunea va încunoscința la timpulũ seũ pe comitetũ despre rezultatulũ pașilorũ întrupriși.

Ce privesce cererea corpului didacticũ referitoare la sistemisarea unui postũ pentru o nõuã putere didacticã, comitetulũ acum

nu se află în poziția de a o încuviința, măi alesă și în vederea dispozițiilor, ce voră fi a se lua cu scopă de a se executa conclusulă adunării generale din anulă acesta, relativă la crearea de stipendii pentru elevi și eleve, cari să se perfecționeze ca puteri didactice pentru scōla nōstră, dispozițiunii, în cari se va reflecta și la lipsa indicată în propunerea corpului didactică.

Pentru ca și până atunci să se delătore neajunsulă, ce se arată în prevederea studiului limbei germăne, direcțiunea scōlei se însărcinază cu eruarea unei persōne apte, care pe lângă o remunerațiune corespundătoare ară fi aplicată să provadă numitulă studiū, avēndă a face comitetului propuneră atătă cu privire la persōnă însași câtă și cu privire la remunerațiunea, ce ară fi a i-se aplicada.

Nr. 219. În legătură cu cele cuprinse la punctulă precedentă se presentă spre revisuire protocolēle conferințeloră corpului didactică ală scōlei Asociațiunii dela 7 Octombore a. c. și dela 17 Octombore a. c. cuprinđēndă propuneră relativă la modificările, ce ară fi a se întroduce în planulă de învățēmētă. (Ex. Nr. 456/1891).

— Modificările propuse, fiindă întemeiate pe planulă de învățēmētă edatū de înaltulă ministeriū reg. ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinațiunea dto 11 Augustū 1887 Nr. 29000 se primescū și planulă de învățēmētă ală scōlei civile se stabilește în textulă, ce se alătură la acestă procesū verbală.

Nr. 220. Dlū At. Cimponeriū, jude de tabla reg. în pens. cere a i se arēta, dacă e posibilă, ca fiica d-sale Ecatarina, elevă a scōlei civile, să fiă primită în internatū numai preste ăi, dāndu-i-se aici prānđulă și ojina, érū sēra să mērgă acasă, unde ară fi să petrecă și Duminecile și sērbătorile; și care ară fi condițiunile de primire? (Ex. 349/1891).

— Ne încăpēndă în cadrulă regulamentulă scōlei și a internatului, cererea dlui At. Cimponeriū nu se pōte încuviința.

Nr. 221. Dlū Ioanū Iancu, preotă în Vidra supr., prin hārtia dto 5 Septēvbre a. c. trimite suma de 50 fl. v. a. rata a II-a pentru anulă curentă din arēnda pentru realitățile din lāsēmētulă lui Avramū Iancu (Ex. Nr. 354/1891).

— Se cuitēză primirea sumei de 50 fl., care s'a transpusă la cassa Asociațiunii spre contare în regulă.

Nr. 222. În legătură cu cele cuprinse la punctulă precedentă se decide :

— Se solicitēză dlū B. de Harșanū să satisfacă fără amēnare conclusulă acestui comitetă dto 4 Iuliu a. c. Nr. prot. 101, ce i-sa

comunicatū sub Nr. 187/1891 și prin care a fostū provocatū a subșterne la comitetū sumele, ce le-a încassatū din arēnda după realitățile din lāsămēntulū lui A. Iancu, de cāndū a luatū d-sa în mână administrarea acelorū realități și până ađi.

Nr. 223. Eliseiū Mezei, stud. în teologiā, se rōgā pentru unū ajutorū în locul stipendiulū de 60 fl. din fundațiunea Marinovicī, care i s'a fostū votatū în anulū 1888, după-ce în urma morții tatālū sēu ții rēmāsese Asociațiunii dela acesta o donațiune de 2000 fl. cu datorința, ca din interesele acestei donațiuni să fiā spriginitū fiulū Eliseu, pe atunci studentū de gimnasiū, pe timpulū, cātū va fi la studiu. (Ex. Nr. 360/1891).

— Cererea tinērulū Eliseū Mezei se încuviințēzā și 'i se votēzā, pentru cei trei ani consecutivi cātū se cere să stee la studiulū teologiei, unū ajutorū în suma anualā de 60 fl. v. a., care se va acoperi din cruțările budgetulū anilorū respectivī. Extradarea ajutorulū se va face în rate treilunare decursive, cu începere dela 1 Sept. a. c.

Nr. 224. Direcțiunea despărțementulū XX. (Beclēnū) prin hārtia dto 12 Sept. 1891 subterne, pe lângā suma de 44 fl. taxe întrate dela membri, spre revisuire protocolulū adunārii generale a despărțēmēntulū, țnute în Becleanū S. Dobica la 1 Augustū a. c., dimpreună cu aclusele lui: *a)* consemnarea membrilorū, *b)* o disertațiune „Cāteva cuvinte de învēțăturā pentru poporū“ de I. Botēnu, *c)* preliminarulū pro 1891/2, și *d)* raportulū subcomitetulū, cu rugarea: de a se publica disertațiunea în fōi'a „Transilvania“, ērū pe sēma membrilorū a se trimite cāte unū esemplarū din statutele și regulamentele Asociațiunii precum și fōia „Transilvania“. Din protocolulū subșternutū se vede:

a) cā s'a cetitū raportulū subcomitetulū despre activitatea sa dela constituire și până la adunarea de față;

b) se ascultā raportulū cassarulū asupra sumelorū întrate dela membrii;

c) s'a hotāritū a se lāsa la chipzuēla subcomitetulū aflarea modalității pentru învitarea poporulū la adunāri;

d) pentru regularea agendelorū e rugatū acestū comitetū a pune la dispoziție pe sēma membrilorū din despărțēmēntū exemplare din tipāriturile Asociațiunii;

e) disertațiunea a fostū ascultatā cu plăcere și s'a aclusū la protocolū în scopulū de a fi publicatā;

f) din taxe dela membrii vechi ordinarī și ajutori a întratū suma de 65 fl.;

g) se prelininează spesele despărțământului cu 21 fl., cari se vor ū acoperi din suma de 21 fl. intrată la adunare dela membrii ajutători; taxele dela membrii ordinari în suma de 44 fl. s'au transpus ū comitetului Asociațiunii;

h) proxima adunare generală se va ține în Apa-Nușifalău. (Ex. Nr. 361/1891).

— Se adeverește primirea sumei de 44 fl. intrată din taxe dela membri; suma numită s'a transpus ū la cassa Asociațiunii spre contare în regulă. Disertațiunea cetită în adunare se transpune redacțiunii fœi spre eventuală publicare. Tipăriturile cerute se trimit ū în exemplare corespundătoare; în privința trimiterii fœi la adresa membrilor s'au luat ū dispozițiunile de lipsă. Cuprinsul ū protocolului subșternut ū se ia cu aprobare la cunoscința.

Nr. 225. Dl ū Partenie Cosma prin hârtia dto 3/15 Septemvrie a. c. transpune din partea dlui Dr. A. Mani ū suma de 200 fl., menită drept ū ajutor ū pentru elevele dela scôla civilă de fete a Asociațiunii pe anul ū scolar ū 1891/2 cu rugarea: a se cuita primirea ei de-a dreptul ū dlui Dr. A. Mani ū. (Ex. Nr. 362/1891).

— Se cuităză cu mulțumită primirea sumei de 200 fl., care sumă s'a transpus ū spre contare la cassa Asociațiunii și se va folosi conform ū destinațiunii ei.

Nr. 226. Direcțiunea scôlei Asociațiunii prin hârtia dto 29 Septemvrie a. c. Nr. 20 raportăză, că eleva de clasa II civilă, Elisabeta Popovică, căreia 'i-s'a conferit ū un ū stipendiu de 50 fl. pro anul ū scol. curent ū, locuind ū afară de internat ū, a declarat ū înaintea direcțiunii dimpreună cu părinții ei, că renunță la stipendiul ū votat ū. (Ex. Nr. 377/1891).

— Spre sciință. Stipendiul ū din cestiune se declară vacant ū.

Nr. 227. În legătură cu cele de sub Nr. precedent ū se presentă cererea domnului Dr. Sofron ū Comșa, medic ū cercual ū în Arpașul ū infer., pentru acordarea unui stipendiu de 50 fl. pe sêma fiicei sale Maria (Ex. Nr. 363/1891).

— Cererea dlui Dr. Sofron ū Comșa se încuviințăză între marginile condițiunilor ū din concurs ū.

Nr. 228. Direcțiunea despărțământului XXIII (Turda) al ū Asociațiunii prin hârtia dto 17 Septemvrie a. c. Nr. 1 subșterne, pe lângă suma de 40 fl. taxe intrate dela membri, protocolul ū adunării generale a despărțământului, țnute în Turda la 8 August ū a. c., cu aclusele lui spre revisuire.

Din protocolul subșternut se vede:

a) că în absența directorului, a dlui Dr. I. Rațiș, a deschisă adunarea secretarul, dl Simeon Popu;

b) că până la reconstituirea despărțământului, ce are să se întempe în această adunare, s'a încredințat presidium dlui Simion Popu, ér oficiul de secretar, purtat până acum de dl Simion Popu, dlui S. Moldovanu;

c) că reconstituindu-se subcomitetul, s'a ales:

1. Director: dl Simeon Moldovanu;

2. Membri în comitet: Dni Dr. I. Rațiș, Ioan Petricașu, Silvestru Moldovanu, Alex. P. Romonțanu, Iuliu Vlăduțu și P. Roșca;

d) proxima adunare generală se va ține în comuna Luna de Arieșu;

e) d-șóra Augusta Vlăduțu a declamat poesia „Sentinela română“, ér dl Eugeniu Pătăceanu poesia „Glasul unui român“, de A. Mureșanu; dl Simeon Nicora, învățator în Luna, a cetit disertatiunea „Despre însemnătatea bibliotecelor populare“, ér dl N. Mazere a ținut un discurs „despre cultivarea limbei și literaturii române, ca ținta supremă a Asociațiunii transilvane“; disertatiunea dlui Nicora se alătură la protocol spre eventuală publicare în fôia Asociațiunii;

f) a intrat din taxe suma de 40 fl. v. a.

În legătură se presentă și hârtia aceleiași direcțiuni dto 3 Octombrie a. c., prin care se subșterne spre revisuire și protocolul subcomitetului dela 17 Septemvre dimpreună cu 3 acții de ale bancei „Arieșana“.

Din protocolul subcomitetului se vede:

a) că s'a constituit subcomitetul, ales fiind de actuar dl Silvestru Moldovanu, cassar dl Iuliu Vlăduțu și controlor dl Alex. P. Romonțanu;

b) suma de 14 fl. 48 cr., venitul petrecerei de vară a tinerimii române din Turda, va fi a se folosi pentru acoperirea trebuințelor despărțământului;

c) s'a luat hotăriri de a stîrni interesul inteligenței și a poporului din despărțământ pentru scopurile Asociațiunii;

d) amanetul dlui B. Suciș, constătător din 3 acții arieșene, până își va achita restul de 150 fl. din taxa de membru fundator, să se păstreze la cassa Asociațiunii. (Ex. Nr. 364 și 393/1891).

— Primirea sumei de 40 fl. se cuitază. Suma numită s'a transpus la cassa Asociațiunii spre contare. Reconstituirea sub-

comitetului se ia cu aprobare la cunoștință. Celelalte părți ale protocolului adunării generale servesc spre știință cu aceea, că disertațiunea dlui Nicoră se va transpune redacțiunii spre eventuală publicare în fôia Asociațiunii.

Cuprinsul protocolului subcomitetului servește spre știință, cuitându-se primirea celor trei acții ale dlui Suciū, care se vor păstra la cassa Asociațiunii până la achitarea restului din taxa de membru fondator. Venitul acțiilor se va socoti în contul intereselor conveniende după suma restantă.

Nr. 229. Direcțiunea scôlei prezintă cu hârtia dto 18 Septembrie a. c. Nr. 13, conform însărcinării primite cu datul 5 Sept. a. c. Nr. 333, părerea sa asupra cererii preotului din Armeni Simeonū Oprișū, ca fiicele sale Leontina și Silvia să fiă scutite de didactru pentru anul scolar curenț. (Ex. Nr. 367/1891).

— Se adoptă părerea direcțiunii și eleva Leontina Oprișū se scutesce dela solvirea didactrului pro 1891/2, rămânându ca Silvia Oprișū să plătescă numitul didactru.

Nr. 230. Direcțiunea scôlei prezintă în hârtia dto 19 Sept. a. c. Nr. 14, la însărcinarea primită cu datul 5 Septembrie a. c. Nr. 337, părerea sa asupra cererii d-șorei Valeria Avramū, pentru a fi primită ca îngrijitoare la internatū (Ex. Nr. 368/1891)

— Părerea direcțiunii de cuprinsul, că d-șora Valeria Avramū, fiind prea tineră, nu se pôte de astădată nici-decum reflecta la servițiile dênsei, se adoptă, avându a se da petentei un răspuns în acestu înțeles.

Nr. 231. Direcțiunea scôlei prezintă în hârtia dto 19 Sept. a. c. Nr. 15, conform însărcinării primite cu datul 5 Septembrie a. c. Nr. 339, părerea sa asupra însinuării dlui Dr. A. Balinth la postul de medic în internatū, care merge intr'acolo, că e forțe greu între împregiurările date a reflecta la servițiile, altfel siguru bune, ale dlui Dr. A. Balinth, după-ce acela locuesce atât de departe de internatū, mai ales și în vederea, că în casurile obvenite deja direcțiunea a reclamat și continuă a reclama, în conțelegere cu dlū delegatū, servițiile dlui Dr. Süssmann, care aprôpe doi ani de a rëndulū a provêdutū postul de medic alū internatului în substituirea dlui Dr. I. Moga, spre mulțumirea noastră, fără a primi vre-o remunerațiune. (Ex. Nr. 369/1891).

— Se adoptă părerea direcțiunii, aprobându-se dispoșiunile făcute.

Nr. 231. Păreră direcțiunii școlare cerută prin hârtia acestui comitetu dto 5 Septemvre a. c. Nr. 342 asupra cererii dlui Tăbăcariu, de a se scuti fiica sa Eugenia de didactru pentru anulul scol. curentu, care păreră merge într'acolo, ca numita elevă, nedovedindū sporiu deplinu satisfăcătoriu, să fiă scutită numai în considerarea deosebită a stării părinților sei și numai pe sem. I. alu anului scol. curentu, scutirea mai departe remânendū a atârna dela sporulū ce-lū va arĉta în decursulū numitului semestru (Ex. Numărulū 370/1891).

— Se adoptă întocma.

Nr. 232. În aprețierea părerii direcțiunii școlare dto 19 Sept. a. c. Nr. 17 cerută prin hârtia acestui comitetu dto 5 Sept. a. c. Nr. 345. (Ex. 371/1891).

— Elevele Elena și Aurelia Reou se scutescū dela solvirea didactrului pro 1891/2,

Nr. 233. La însărcinarea primită cu datulū 5 Septemvre a. c. Nr. 316 de a'și da părerea asupra cererii d-șorei învățătorese Eugenia Trifū: de a-i se da voia a locui afară de internatū, direcțiunea școlară prin hârtia dto 22 Septemvre a. c. Nr. 12 raportéză, că numita d-șoră nu mai reclamă favorulū cerutū. (Ex. Nr. 372/1891).

— Spre sciință.

Nr. 234. Tribunalū reg. financiarū din Budapesta prin sentența dto 8 Augustū a. c. Nr. 12741 a respinsū recursulū acestui comitetu și a aprobatū sentența dto 2 Octomvre 1890 Nr. 14095 a direcțiunii financiare din Sibiu, în urma căreia Asociațiunea e îndatorată a solvi ecuivalentulū de 4/10% în suma anuală de 65 fl. 40 cr. măsuratū după averea sa nemișcătorē.

Același tribunalū prin sentența totū dto 8 Augustū a. c. Nr. 12529, dândū locū recursului acestui comitetu, a scutitū de ecuivalentū averea mișcătorē a Asociațiunii precumū și averea fundațiunii „Cipariu“ și „Anonima din Brașovū“ (Ex. Nr. 374 și 452/1891).

— Spre sciință. Sentențele numite se comunică cu cassarulū spre scire și conformare cu însărcinarea, a achita ecuivalentulū după averea nemișcătorē.

Nr. 235. Societatea „Transilvania“ a transpusū la cassa Asociațiunii în scopulū stipendiării elevilorū dela meserii pentru timpulū dela 1 Octomvre a. c. până la 1 Aprilie 1892 suma de 200 fl. v. a. (Ex. Nr. 379/1891).

— Spre sciință, constatându-se, că cuitarea s'a făcutū pe cale presidială.

Nr. 236. Administrațiunea diarului „Telegraful Român” subșterne unŭ contŭ de 13 fl. 50 cr. taxe de timbru pentru mai multe publicațiuni de ale Asociațiunii (Ex. Nr. 380/1891).

— Suma de 13 fl. 50 cr. se asemnăză la cassa Asociațiunii spre solvire.

Nr. 237. Direcțiunea scôlei prin hârtia dto 1 Octomvre a. c. Nr. 23 raportéză, că sa vędutu necesitată a acorda însăși, fiindŭ lucrul de urgență, d-șórei învęțătóre Eugenia Trifŭ o anticipațiune din salariu de 54 fl. v. a., érŭ dșórei Elisa Nasta o anticipațiune din salariu de 32 fl., ca să-și póta achita taxele la fondulŭ de pensiune; replătirea, în privința căreia s'aŭ luatŭ dispozițiunile de lipsă, se va face prin subtrageri lunare până la finea anului scolarŭ curentŭ (Ex. Nr. 384/1891).

— Se apróbă dispozițiunile direcțiunii.

Nr. 238. D-na Ana Hodoșŭ a donatŭ pe séma bibliotecii Asociațiunii o parte considerabilă din biblioteca fericituluŭ ei soțŭ, Dr. I. Hodoșŭ, fostŭ secretarŭ alŭ Asociațiunii; pe cale presidială i s'a mulțumitŭ d-nei Hodoșŭ pentru frumosulŭ darŭ, érŭ bibliotecarulŭ Asociațiunii a primitŭ însărcinarea a dispune transportarea cărților și ale încorpora la biblioteca Asociațiunii (Ex. Nr. 385/1891).

— Spre sciință.

Nr. 239. Dlŭ Oncescu, notarŭ în Rêhëu, prin hârtia dto 4 Septembre a. c. subșterne, pe lângă suma de 77 fl. întrată din taxe dela membri ordinari din despărțemântulŭ VI. (Sebeș), spre revisuire 2 protocéle ale subcomitetuluŭ și unŭ protocolŭ alŭ adunării generale din aceluŭ despărțemântŭ.

Din protocolulŭ subcomitetuluŭ dela 19/31 Iulie 1890 se vede :

a) că dlŭ Daniilŭ Davidŭ, alesulŭ directorŭ, cerëndŭ, din cauza că s'a strămutatŭ cu locuința în Orăștie, a fi desărcinatŭ de oficiulŭ de directorŭ, acestŭ oficiŭ s'a încređutŭ, până la proxima adunare a despărțemântuluŭ, dlui Ioanŭ Oncescu, ca celŭ mai bătrînŭ membru alŭ subcomitetuluŭ;

b) s'a decisŭ a se escrie concursŭ pentru 2 stipendii à 40 fl. pentru studenți de gimnasiŭ din despărțemântŭ, rugările fiindŭ a se adresa cassaruluŭ I. Oncescu în Rêhëu;

c) că la rugarea dlui I. Piso din S. Sebeșŭ, de a se vota cele 2 stipendii băeților sei în contulŭ sumei, pe care o datoresce despărțemântuluŭ, érŭ în contulŭ stipendiilorŭ a'i se da o anticipațiune

de 26 fl. să-și pótă duce pe unulú din copii la scóla militară în Sibiiú, s'a hotărítú, că de-óre-ce comitetulú nu póte dispune de averea despărțeméntului, datoria dlui Piso nu se póte abscrie, anticipațiunea cerutá însé 'i se dá în speranță, că escriindu-se concursú pentru cele 2 stipendii, acelea i-se vorú vota domniei lui și atunci i se va detrage datoria;

d) membrii restanțierii să se provóce a'și achita taxele;

e) ce privesce loculú, unde arú fi să se țină adunarea proximă, dlú Oncescu primesce însărcinarea a se pune în conțelegere cu fruntașii vre-unei comune din despărțeméntú, în care nu s'aú ținutú încă adunări generale.

Din protocolulú dela 23 Augustú a. c. a subcomitetului se vede:

a) că deși nu subcomitetulú, ci numai 2 membri ai lui, aú convocatú adunarea generală a despărțeméntului, totuși acela o consideră de a sa;

b) se cerú statute și regulamente;

c) se cere o listá a foștilorú membri ai despărțeméntului Sebeșú.

Din protocolulú subcomitetului dela 30 Augustú a. c. se vede:

a) că cererea dlui Piso pentru conferirea pe séma băeților seí a celorú 2 stipendii n'a fostú considerată, fiindcă că a fostú făcutá de tata băeților și în scopulú depurării de datori și n'a fostú instruitá: pentru cele 2 stipendii se va escrie concursú nou; dlú Piso va fi provocatú a plăti suma de 87 fl. v. a., ce datoresce despărțeméntului în timpú de 30 zile; 26 fl. anticipațiunea datá 'i-se iartá în considerarea stării sale materiale.

Din protocolulú adunării generale dto Sebeșú 30 Augustú a. c. se vede:

b) că adunarea a fostú presidată de dlú Oncescu;

b) că la propunerea dlui Medeanú, adunarea se enunță în unanimitate de adunare legală și esprimă mulțumită dlorú Z. Mureșanu și S. Medeanú, pentru că o aú convocatú; éru față cu atitudinea în publicistică a dlui Piso își exprimă regretele sale;

c) raportulú subcomitetului despre activitatea sa se ia spre sciință;

d) se apróbă socotelele cassarului și atitudinea subcomitetului luatá față cu datoria dlui Piso, iertându-í acestuia suma de 26 fl. în speranță, că comitetulú centralú va aproba acestú conclusú;

l) că suma de 77 fl. întratá dela membrii ordinari se transpune la cassa Asociațiunii, éru 22 fl. întratá dela membri ajutători

se reține pentru trebuințele despărțământului; întrebuințarea ei se va face pe baza unui budget, ce se va vota;

f) se alege de director, dl Dr. P. Isacă éru membru în subcomitetul dlui Ioan Macellaru din Mercurea.

În legătură se presentă actele anteriore ale dloru Mureșanu și Ser. Medeanu, în care se arată peripețiile, prin care a trecut cestiunea cu convocarea adunării, și un protest al dlui Piso contra pașiloru întreprinși de domni Mureșanu și Medeanu. (Ex. Nr. 307, 316, 320, 331, 351/1891).

— Deși a fost necorectă procedura observată și dintr'o parte și din altă, daru considerându că acestu comitetu nu a avut scire despre propunerea subcomitetulu relativu la încredințarea dlui I. Oncescu cu agendele direcțiunii, o propunere, pe care n'arū fi avut motive a nu o accepta, se aprōbă cele stabilite în subcomitetu și în adunarea generală a despărțământulu, și în vederea, că acestea sa'ū indentificatū cu convocatori. Cuprinsulū protocolorū servescū spre sciință cu aceea, că fiindu banii dați împrumutū dlui I. Piso ban publici, direcțiunea se stăruie pe lângă restituirea lorū, chiarū și pe lângă restituirea anticipațiunii, fiă și cu modalitatea indicată în protocolulū subcomitetulu dela 19/31 Iulie 1890.

Nr. 240. În legătură cu raportulū membrulu din comitetu, alū dlui asesorū Zacharia Boiu, dto 7 Octomvre a. c., referitorū la lucrările intrate la concursulū literarū și date spre distribuie și censurare unei comisiuni se hotăresce: (Ex. Nr. 394/1891).

— Lucrarea intrată cu motto: Gutta cavat etc., tractându cestiunea economiei la români, se dă spre censurare onor. comitetu alū „Reuniunii agricole din Sibiiu“, éru alte 2 lucrări, tractându despre higiena copilulu, se dau spre censurare dlui Dr. I. Beu, medicu cercualū în Orlatū.

Sibiiu d. u. s.

Dr. Ilarionu Pușcariu m. p.
vice-președinte.

Dr. Ioan Crișianu m. p.
secretaru II.

Verificarea acestui protocolu se concrede dloru: I. St. Șuluțiu, Ioan Papiu, P. Cosma.

S'a cetitū și verificatū, Sibiiu în 12 Noemvrie 1891.

Ioan Papiu m. p.

P. Cosma m. p.

I. St. Șuluțiu m. p.

Nr. 462/1891.

Procesul verbal

al comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, luat în ședința dela 7 Noemvrie n. 1891.

Președinte: Dr. Il. Pușcariu, vice-președinte. Membrii prezenți: I. Hannia, P. Cosma, Z. Boiș, Ioan Papiu, I. V. Russu, I. G. Popă, I. Crețu, Gher. Candrea, cassaru, Nicanor Frateșu, controlor, Nicola Toganu, bibliotecaru.

Secretar: Dr. I. Crișianu.

Nr. 241. Se prezintă raportul comisiei exmise din sinul comitetului prin concludul dto 13 Octomvre a. c. Nr. prot. 216 cu însărcinarea de a refera:

a) asupra hârtiei dto 3 Octomvre a. c. a dlui I. Popescu, primu-secretaru și redactoru al organului Asociațiunii „Transilvania“, prin care numitulu domnu abdice dela purtarea ulterioară a postulu de primu-secretaru și redactoru al foicei „Transilvania“;

b) asupra hârtiei dto 12 Octomvrie a. c. Nr. 432 a biroului Asociațiunii, prin care acesta atrage atențiunea comitetului asupra notiței făcute din partea redactorului foicei „Transilvania“ la concludul adunării generale din estu-anu privitoru la propunerea comitetului pentru urcarea remunerațiunii primu-secretarului și redactorului foicei „Transilvania“, publicate în Nr. 9 alu foicei pag. 281, spre a se pronunța cu privire la aceea notiță.

În raportul subșternutul se arată:

ad a) că dlui Ioan Popescu abdice dela purtarea ulterioară a postulu de primu-secretaru și redactoru al organului Asociațiunii din motivulu, că neprovădendu-se o sumă ore-care, din care să se pôtă remunera scriitorii, cari din indemnul propriu publică lucrări de merit scientific-literare în foicea, densusul nu aru fi întimpinatul din partea comitetului spriginulu recerutul pentru redactarea cu demnitate a unei foi scientific-literare, cu conținutul variat, precum trebuie să fiă „Transilvania“: unu motivu acesta, care stă în contradicere cu diferitele dispozițiunii ce le-a luat comitetulu și adunarea generală cu scopu de a inlesni redactarea foicei, în specialul cu concludul adunării generale din Reghinu (1890) șed. II. Nr. prot. 19 lit. b) Nr. 2 apoi cu concludul comitetulu dto 16 Fauru a. c. Nr. prot. 40 lit. a).

ad b) că redacțiunea foicei „Transilvania“ a însoțitul în Nr. 9 din Septemvrie a. c. alu numitei foi, în partea oficială, concludul adunării generale, referitoru la organulu Asociațiunii, cu o notiță a sa. În notița aceea, redacțiunea declină dela sine de a fi cerutul „vre-o urcare a remunerațiunii“ redactorulu său „vre-unu ajutoru ordinaru său extraordinaru pentru redactarea foicei“. Redactorulu aru fi cerutul numai, ca comitetulu să împartă însuși din miia de floreni, votată

pentru scopuri literare, remunerațiunii scriitorilor, cari din indemnă propriu voră publica în organulă Asociațiunii lucrări de merită științifice literare. Cererea această a redactorului ară fi fostă și considerată la Nr. 4 ală concursulă literară, publicatū în Nr. 1 ală „Transilvaniei“ din anulă curentū. De angageamentulă luatū la Nr. numitū din concursulă literară față de cei-ce au scrisū și voră scrie în organulă Asociațiunii, comitetulă ară fi trebuitū să facă amintire în raportulă seū generală prezentatū adunării generale din Hațegū și suma provădată spre scopulă acesta ară fi trebuitū să o înducă și în proiectulă de budgetū. În locū de a se urma așa, s'a prezentatū adunării generale propunerea de a se urca remunerațiunea redactorului, care propunere nu'și are temeiulă seū în nici o cerere și în nici o necesitate.

Comitetulă hotăresce:

ad a) Comitetulă primesce cu regretū abdicerea primă-secretarului pe timpulă dela 1 Ianuarie 1892 încolo și în una din ședințele proxime va face provisiune pentru substituirea lui în modū interimală până la adunarea generală ordinară din anulă viitorū.

ad b) Se constată din actele comitetului Asociațiunii, că dlă secretarū I. și redactorū ală „Transilvaniei“, Ioanū Popescu, n'a cerutū nici dela comitetū nici dela adunarea generală a Asociațiunii urcarea remunerațiunii de fl. 400 ca redactorū; ci ceea-ce a cerutū domnia sa a fostū, ca separatū de remunerațiunea ordinară de 400 fl. să se dee din suma de 1000 fl. votată de adunarea generală pentru scopuri literare, anumite sume sub titlulă de remunerațiune a colaboratoriloră la fôia „Transilvania“, angagiați de domni-a sa, avëndū acele sume de remunerațiune să formeze o pozițiune separată în budgetū.

Totū din acte să constată însă și aceea, că comitetulă Asociațiunii n'a afirmatū nici în protocoalele sale și nici în raportulă seū generală, că redactorulă fôii, dlă I. Popescu, ară fi cerutū urcarea remunerațiunii de redactorū.

Se constată mai departe, că prin conclusulă seū referitorū la concursulă literară, comitetulă a pusū, ce e dreptū, în vedere premiarea, din miiă de florini votată pentru scopuri științifice literare, a celorū mai bune studii „care se voră publica sau s'au publicatū dela adunarea generală din Făgărașū (1889) prin mijlocirea organului Asociațiunii „Transilvania“; se constată însă și aceea, că în conformitate cu conclusulă seū dto 16 Februarie a. c. Nr. prot. 40 comitetulă, condusū de experiențele făcute, s'a abătutū cu totulă dela practica indicată în conclusulă referitorū la concursulă literară și a hotărîtū, să cêră însuși dela adunarea generală, ca aceea să voteze secretarului I. și redactorului fôiei „Transilvania“, în respectulă, de a putē remunera pe colaboratori seū, pentru viitorū, o remunerațiune mai mare și mai corespundătoare ca în trecutū; se constată deci că prezentândū în raportulă seū cătră adunarea generală din Hațegū propunerea pentru votarea unei remunerațiunii mai mari pentru primă-secretarulă și redactorulă fôiei

„Transilvania“, comitetul n'a făcută alta, decât a executat con-clusul, ce însuși l-a luat în ședința sa dela 16 Februarie a. c. sub Nr. prot. 40 și că prin urmare raportul comitetului către adunarea generală a fost și în punctul acesta exact.

În vederea acestora comitetul nu află nici decât motivată notița făcută de dl. Ioan Popescu prim secretar și redactor al „Transilvaniei“ în Nr. 9 pag. 281 din anul curent partea oficială din numita f.oe., unde s'a publicat protocolul adunării generale ținute în Hațeg, cu atât mai puțin află el acea notiță potrivită la acest loc.

Nr. 242. Secretarul II raportează asupra petițiilor, ce în urma concursului de sub Nr. 350 dto 18 Septemvre a. c. au intrat la comitetul Asociațiunii pentru stipendii și pentru un ajutor. La stipendiile vacante și anume:

a) la stipendiul de 60 fl. v. a. pe an din fundațiunea „Marinovicu“;

b) la stipendiul de 20 fl. pe an din fundațiunea „E. D. Bașota“;

c) la stipendiul de 50 fl. pe an din fundațiunea „Dobâca“ și,

d) la stipendiul de 40 fl. pe an din fundațiunea „Radu M. Riurénu“ au intrat cu totul 37 de petiții dintre care 3 întârziate.

La ajutorul de 25 fl. pe an, merit pentru învățecii dela meserii, s'au prezentat 10 petiții, dintre care una întârziată.

Avându în vedere, ce privesc cele 4 stipendii, sporul făcut în studii precum și starea familiară a concurenților, eru în ce privesc ajutorul de 25 fl. felul meseriei, calificațiunea, sporul în meseria începută și împrejurările familiare ale concurenților se decide:

— Stipendiul de 60 fl. pe an din fundațiunea „Marinovicu“ se votează tinerului George Văsiu din Săsăuș, student de clasa a VI la gimnasiul de stat din Sibiu; stipendiul de 20 fl. pe an din fundațiunea „E. D. Bașota“ se acordă tinerului Ioan Candrea din Négra, student de clasa a V. la gimnasiul din Beiuș; stipendiul de 50 fl. pe an din fundațiunea „Dobâca“, se conferă tinerului Gavril Todica din Iclodul mare, student de clasa a III la gimnasiul din Gherla, și în fine stipendiul de 40 fl. pe an din fundațiunea „Radu M. Riurénu“ se dă tinerului Alexandru Vasile din Sibiu student de clasa a III la gimnasiul luteran din Sibiu. Ajutorul de 25 fl. pe an se acordă tinerului Ioan Spinianu, învățecul de templeiă (mășări) în Brașov.

Nr. 243. Bibliotecarul Asociațiunii, dl. N. Toganu, prin hârtia dto 5 Noemvrie a. c. cere între altele, a se procura pentru biblioteca Asociațiunii dulapurile de lipsă, ca să se p.ă adăpost și opurile intrate din însemnatele donațiuni ale fericților S. Manguică, Dr. Iosif Hodoșu, și Dr. I. Moga, și a se pute face astfel aranjamentul corespunzător (Ex Nr. 454).

— Cu procurarea dulapurilor trebuincioase se însărcinează cassarul și bibliotecarul Asociațiunii, cărora li se dă autorisarea recerută în acest obiect.

Nr. 244. Dómna Ana vöd. Dr. I. Moga, prin hárta dto 2 Noemvrie a. c. încunosciintözä pre acestü comitetü, cä dënsa, în conformitate cu dispozițiunile neuitatului sêu soțü, ține la dispozițiune 10 acțiuni de ale primei bănci de asigurare mutuală „Transilvania“ din Sibiiü cu cuponele pre 1 Februarie 1892 în valörea nominală de 1000 fl. v. a., carü sã fiã primite și administrate din partea acestü comitetü ca o fundațiune specială cu numirea „fundațiunea Dr. Ioanü Moga și soția sa Ana nãscutã Bologa“ și cu menirea de a servi pentru cultura femeii române din Ardélü, avëndü a face o parte din averea totală a Asociațiunii, pe lângã unele reserve ce vorü fi a se fixa mai de apröpe în actulü fundatiöналü. Din produsulü fundatiöналü vorü fi a se crea și distribui stipendii pentru fetite de naționalitate română din Ardealü, fără distingere de confesiune, carü frecuentözä vre-o scölă de fete cu caracterü naționalü românescü respective confesionalü românescü, în prima liniã scöla civilă de fete a Asociațiunii și scöla elementarã a „Reuniunii femeilorü române din Sibiiü“.

În scopulü arëtatü vorü fi a se folosi 80% din venitulü anualü er' 20% arü fi a se adauge la capitalü.

Concurenteles, care vorü documenta, cä sântü descedente din familia fericitulü Dr. I. Moga sêu din familia Bologa, vorü fi a se preferi, ceteris paribus. Dómna Ana vöd. Dr. I. Moga oferã apoi și frumösa bibliotecã scientificã medicalã a fericitulü sêu soțü, constãtãtöre din 100 diferite opuri în 26 tomuri legate și 28 broșuri, spre a fi încorporatã la bibliotecã Asociațiunii. (Ex. Nr. 451/1891).

— Comitetulü primesce cu mulțumitã fundațiunea de 1000 fl. v. a. fãcutã de dómna Ana vöd. Dr. I. Moga și o va administra sub numirea „fundațiunea Dr. I. Moga și soția sa Ana nãscutã Bologa“ în sensulü indicațiunilorü nobililorü ei întemeietörü, fiindü însãrcinatü cassarulü Asociațiunii, dlü G. Candrea cu luarea în primire și cu cuitarea hártilorü de valöre puse în vedere. Cu mulțumitã se primesce și bibliotecã scientificã medicalã a fericitulü Dr. Ioanü Moga, care bibliotecã a și intratü la Asociațiune și s'a și încorporatü la bibliotecã acesteia.

În legãturã se însãrcinözä cassarulü și secretarulü II alü Asociațiunii sê pregãtescã și sê subșternã la timpulü sêu comitetulü spre stabilire unü proiectü de actü fundatiöналü pentru fundațiunea „Dr. Ioanü Moga și soția Ana nãscutã Bologa“.

Nr. 245. Aü intratü la comitetü taxe de membri dela domnii: V. Mica în Someșü-Odorheiü 5 fl. pro 1891, I. Boroșü în Zabraný 5 fl. pro 1891, P. Mureșanü în Dejü 5 fl. pro 1891; Flor. Hatoșü în Dejü 6 fl. pro 1891; Alex. Cherecheșü în Dejü 5 fl. pro 1891, Ioanü R. Cherecheșü în Dejü 6 fl. pro 1891, Viorica Dr. Mihali în Dejü 5 fl. pro 1891; Dr. Teod. Mihali în Dejü 5 fl. pro 1891; Ludovicü Frãncu în Buzașü 6 fl. pro 1891; Ioanü Vele în Dejü 5 fl. pro 1891; Petru Cherebeți în Cãticãu 5 fl. pro 1891; George Gradovicü în Dejü 5 fl. pro 1891; Teodorü Hermanü în Dejü 5 fl. pro 1891; Dr. Mateiü Papü în Dejü-Ocna 5 fl. pro 1891, Ioanü Goronü în Cușdióra 5 fl.

pro 1891; Ioanū Vaida în Olpretū 6 fl. pro 1891; Alexandru Lemeny în Borșa 5 fl. pro 1891; Simeonū Dragomirū în Gurasada 10 fl. pro 1890/1; Ambrosiu•Bersanū în Hațegū 5 fl. pro 1891; Dumitru Furduiū în Alba-Iulia 5 fl. pro 1891; Vasile Marinceașū în Pria 5 fl. pro 1891; Dr. Laurențiu Popū în Abrudū 6 fl. pro 1891; Ioanū Băbuțiu în Brașovū 6 fl. pro 1891; Vasile Chirtopū în Câmpeni 6 fl. pro 1891; Petru Macaveiū în Buciumū 6 fl. pro 1891; Dr. Enea Draia în Abrud-satū 6 fl. pro 1891; Dr. Vasile Fodorū în Abrudū 6 fl. pro 1891; Silviu Lazarū în Abrudū 6 fl. pro 1891; Teofilū Faurū în Abrudū 6 fl. pro 1891; P. Vizășanū în Abrudū 6 fl. pro 1891; N. Cirlea în Abrudū 6 fl. pro 1891; Constantin Cotișelū în Certegea 5 fl. pro 1891; Iuliu Poruțiu în Câmpeni 10 fl. pro 1890/1; Alexandru Dărăbantiu în Bistra 10 fl. pro 1890/1; Alexandru Danciu în Bucium-satū 10 fl. pro 1890/1; Alexandru Tobiasū în Abrudū 5 fl. pro 1891; Michailū Cirlea în Abrudū 5 fl. pro 1891; Ioanū Danciu în Ofenbaia 5 fl. pro 1891; Alexandru Papiū în Bistra 5 fl. pro 1891; Romulū Furduiū în Câmpeni 5 fl. pro 1891; Dr. Vasile Preda în Câmpeni 5 fl. pro 1891; Iosifū Ciura în Bucium-Șasa 5 fl. pro 1890; Avironū Macaveiū în Bucium-Șasa 5 fl. pro 1890; Alex. Ciura în Abrudū 5 fl. pro 1891; George Ivașcu în Abrudū 5 fl. pro 1889; Iuliu Mițu în Abrud-satū 5 fl. pro 1889; Terențiu Giurchescu în Abrud-satū 5 fl. pro 1890; S. Pașca în Salciva inf; 5 fl. pro 1891; Petru Goșa în Lupșa 5 fl. pro 1891; Maria Soica în Bucium-Șasa 10 fl. pro 1890/1; I. Popū de Galați în Sibiu 5 fl. pro 1891; Sabinū Piso în Agnita 5 fl. pro 1891; Ioachimū Păreū în Agnita 3 fl. 50 cr. pro 1891; Ioanū Răgnelă în Șorsū 6 fl. pro 1891; Moise Dârlogea în Calborū 3 fl. 50 cr. pro 1891; Emiliū Mandocea în Agnita 3 fl. 50 cr. pro 1891; Daniilū Constandinescu în Ighișdorfu 3 fl. 50 cr. pro 1891; Ioanū Popelea în Boholțu 6 fl. pro 1891; Moise Brumbea în Calborū 6 fl. pro 1891; Dumitru Comșa în Cinculū-mare 6 fl. pro 1891; Vasile Cârstea în Calborū 3 fl. 50 cr. pro 1891; Ioanū Ghermanū în Blajū 5 fl. pro 1891; Dr. Alex. Grama în Blajū 5 fl. pro 1891; Iosifū Hossu în Blajū 5 fl. pro 1891; Simeonū Popū Mateiū în Blajū 5 fl. pro 1891; Ioanū Moldovanū în Blajū 5 fl. pro 1891; Silvestru Nistorū în Blajū 5 fl. pro 1891; Vasile Oltenu în Blajū 5 fl. pro 1891; George Vancea în Blajū 5 fl. pro 1891; Demetriu Turcu în Blajū 5 fl. pro 1891; Ioanū Orga în Blajū 5 fl. pro 1891; Vasile Turcu în Blajū 5 fl. pro 1891; Dr. Alex. Popū în Blajū 5 fl. pro 1891; Alexiū Viciū în Blajū 5 fl. pro 1891; George Bărbatu în Blajū 5 fl. pro 1891; Dr. Isidorū Marcu în Blajū 5 fl. pro 1891; Dr. V. Hossu în Blajū 5 fl. pro 1891; Dr. Victorū Smigelschy în Blajū 5 fl. pro 1891; Dr. A. Bunea în Blajū 5 fl. pro 1891; Stefanū Popū în Blajū 5 fl. pro 1891; Aronū Deacū în Blajū 5 fl. pro 1891; Iosifū Vancea în Blajū 6 fl. pro 1891; Petru Suciū în Blajū 6 fl. pro 1891; Gregorie Ordace în Blajū 6 fl. pro 1891; Zacharia Branū în Sâncelū 6 fl. pro 1891; Iosifū Lita în Iclodū 6 fl. pro 1891; Isidorū Albini în Blajū 6 fl. pro 1891; Nicolaū Ionașcu în Blajū 6 fl. pro

1891; Nicolaŭ Ivanŭ în Sibiiŭ 5 fl. pro 1891; Dr. Const. Moisilŭ în Năsăudŭ 5 fl. pro 1891; G. Pletosŭ în Năsăudŭ 2 fl. 50 cr. pro 1891; Gerasimŭ Domide în Rodna-vechiă 6 fl. pro 1891; Petru Verticŭ în Mocodŭ 6 fl. pro 1891; Leonŭ Piciŭ în Năsăudŭ 5 fl. pro 1891; Gregoriŭ Cintereiŭ în Feldru 5 fl. pro 1891; Ioanŭ Ciocanu în Năsăudŭ 5 fl. pro 1891; Constantinŭ Antonŭ în Năsăudŭ 6 fl. pro 1891; Bartolomeiŭ Baiulescu în Braşovŭ 5 fl. pro 1891; Ilie Câmpeanŭ în Varvizŭ 5 fl. pro 1891; Maximŭ Codarcea în Pogăcéua 10 fl. pro 1890/1; Ioanŭ Codărcea în Oroiu 10 fl. pro 1890/1; Ioanŭ Maniŭ în Riciŭ 5 fl. pro 1891; Vasile Hossu în M.-Oşorheiŭ 5 fl. pro 1891; Ioanŭ Pantea în Riciŭ 6 fl. pro 1891; Filipŭ Popŭ în Bandŭ 6 fl. pro 1891; Petru Draghiciŭ în Oręştiă 6 fl. pro 1891; Toma Haneşŭ în Oręştiă 6 fl. pro 1891; Aurelŭ Popoviciŭ Barcianŭ în Oręştiă 6 fl. pro 1891; Nicolaŭ Vladŭ în Oręştiă 5 fl. pro 1891; Dr. Stefanŭ Erdely în Oręştiă 5 fl. pro 1891; Iosifŭ de Orbonaşŭ în Oręştiă 5 fl. pro 1891; Danilă Davidŭ în Oręştiă 5 fl. pro 1891; Augustinŭ Nicoră în Deva 5 fl. pro 1891; Simionŭ Corneanŭ în Oręştiă 5 fl. pro 1891; Ilie Popoviciŭ în Sibişelŭ 5 fl. pro 1891; Ioanŭ Boteanŭ în Bintiŭtŭ 5 fl. pro 1891; Nicolaŭ Popoviciŭ în Oręştiă 5 fl. pro 1891; Dumitru Iosifŭ în Berii 5 fl. pro 1891; Laurianŭ Bercianŭ în Romosŭ 5 fl. pro 1891; Procopŭ Herlea în Cugirŭ 5 fl. pro 1891; Nicolaŭ Nestorŭ în Oręştiă 6 fl. pro 1891; Nicolaŭ Bărabanţŭ în Cugirŭ 6 fl. pro 1891; Petru Hancheşŭ în Glodŭ 6 fl. pro 1891; Nicolaŭ Demianŭ în Balşa 6 fl. pro 1891; Simeonŭ Filimonŭ în Vormaga 6 fl. pro 1891; Candinŭ Cristea în Bozeşŭ 6 fl. pro 1891; Alexandru Vladŭ în Banpatacŭ 6 fl. pro 1891; Ios. Bogdanŭ în Mada 6 fl. pro 1891; Part. Crişanŭ în Branisece 6 fl. pro 1891; Moise Popescu în Almaşulŭmare 6 fl. pro 1891; N. Costea în Almaşulŭ de mijlocŭ 6 fl. pro 1891; Sabinŭ Piso în Săcărëmbŭ 6 fl. pro 1891; Olimpiu Oprea în Săcărëmbŭ 6 fl. pro 1891; Pompiliŭ Piso în Săcărëmbŭ 6 fl. pro 1891; Simeonŭ Deacŭ în Săcărëmbŭ 6 fl. pro 1891; Ioanŭ Steaja în Săcărëmbŭ 6 fl. pro 1891; Elisabeta Lampi în Săcărëmbŭ 6 fl. pro 1891; George Iliantiŭ în Săcărëmbŭ 6 fl. 1891; Maximilianŭ Ambruşŭ în Săcărëmbŭ 6 fl. pro 1891; Gabrielŭ Manŭ în Bistriţă 20 fl.; Dr. D. Ciută în Bistriţă 5 fl.; Dr. G. Triponŭ în Bistriţă 5 fl.; Alexandru Silaşi în Bistriţă 5 fl. pro 1891; Ioanŭ Baciŭ în Solymos 5 fl. pro 1891; Iacobŭ Morariŭ în Bistriţă 6 fl. pro 1891; Nicolaŭ Balanŭ în Blajfalăulŭ supr. 5 fl. pro 1891; Ioanŭ Bersanŭ în Sebeşulŭ-infer. 5 fl. pro 1891; Michailŭ Popŭ în Szt-Ivanŭ 5 fl.; Stefanŭ Poruţiŭ în Bistriţă 6 fl. pro 1891; Vasile Popiţanŭ în Bistriţă 6 fl. pro 1891; George Cărteanŭ în Bistriţă 5 fl. pro 1891; Augustinŭ Cheţanŭ în Bobohalma 6 fl. pro 1891; Alexandru Mutu în Adămuşŭ 2 fl. 50 cr. pro 1891; Dr. Emilŭ Gerasimŭ în D.-Szt.-Mărtinŭ 1 fl. pro 1891; Clemente Raicu în Cohalmŭ 5 fl. pro 1891; Ioanŭ Buzea în Cohalmŭ 5 fl. pro 1891; Pompiliŭ Predoviciŭ în Merchéşa 5 fl. pro 1891; Ioanŭ Brotea în Mateiaşŭ 5 fl. pro 1891; Ioanŭ Lupu în Jibertŭ 5 fl. pro 1891; N. D. Mircea în Cohalmŭ 5 fl. pro 1891; A. Stroia în Cohalmŭ 6 fl. pro 1891; I. Boranicŭ în Cohalmŭ 5 fl. pro

1891; G. Spornicū în Cohalmū 5 fl. pro 1891; G. Filipū în Tășnadū 5 fl. pro 1891; Pavelū Luncanū în B. Prundū 6 fl. pro 1891; Dr. I. Mețianū în Zerneștī 5 fl. pro 1891; Nicolaū Pinciu în Zerneștī 5 fl. pro 1891; Nicolaū Crintea în Zerneștī 5 fl. pro 1891; Aldimirū Badiu în Zerneștī 5 fl. pro 1891; Dr. Eug. Mețianū în Zerneștī 5 fl. pro 1891; Ioanū Danū în Zerneștī 5 fl. pro 1891; Garoiū Stanciu în Zerneștī 5 fl. pro 1891; Gavrilū Iubasū în Zerneștī 5 fl. pro 1891; L. cav. de Pușcariū în Branū 5 fl. pro 1891; Iacobū Popeneciū în Branū 5 fl. pro 1891; Ioanū Rațiu în Branū 5 fl. pro 1891; Moise Micū în Poiana-mêrului 5 fl. pro 1891; Nicolaū Grozea în Tohanulū-vechiū 5 fl. pro 1891; Ioanū Strevoiū în Zerneștī 6 fl. pro 1891; Ioanū Gorniță în Zerneștī 6 fl. pro 1891; George Tămașū în Tohanulū-vechiū 6 fl. pro 1891; Eliseiū Nemeșū în Tohanulū-vechiū 6 fl. pro 1891; Comuna Poiana-mêrului 5 fl. pro 1891; Ioanū Vodă în Poiana-mêrului 6 fl. pro 1891; Iacobū Zorca în Vlădeni 6 fl. pro 1891; Nistorū Podarū în Vlădeni 6 fl. pro 1891; Nicolaū Mănoiu în Branū 6 fl. pro 1891; Nicolaū Oncescu în Rêhêu 5 fl. pro 1891; Comuna politică Rêhêu 5 fl. pro 1891; Zevedeiū Mureșanū în Sas-Sebeșū 5 fl. pro 1891; Ilie Moga în Sas-Sebeșū 5 fl. pro 1891; Simeonū Ghibu în Pianulū-sup. 5 fl. pro 1891; Mateiū Savu în Sas-Sebeș 5 fl. pro 1891; Nicolaū Beu în Sas-Sebeșū 6 fl. pro 1891; Ioanū Drăganū în Sas-Sebeșū 6 fl. pro 1891; Alexandru Dobrescu în Sas-Sebeșū 6 fl. pro 1891; Dr. P. Isacū în Sas-Sebeșū 6 fl. pro 1891; Ioanū Onițū în Sas-Sebeșū 6 fl. pro 1891; Samoilū Roșu în Sas-Sebeșū 6 fl. pro 1891; Ioanū Stoicuța în Săsciori 6 fl. pro 1891; Serghiu Medeanū în Sas-Sebeșū 5 fl. pro 1891; Lazarū Roșculețū în Banatujfalu 6 fl. pro 1891; Olimpiū Barboloviciū în Șimleu 5 fl. pro 1891; Simeonū Orosū în Șimleu 5 fl. pro 1891; Theodorū Popū în Ortelecū 5 fl. pro 1891; Ioanū Serbū în Siciu 5 fl. pro 1891; Dem. Suciū în S. Ceh 5 fl. 1891; Teodorū Lenghelū în Stremțū 5 fl. pro 1891; Ioanū Ch. Dragomirū 5 fl. 1891; Vasile Pățcașū în Hatvanū 5 fl. pro 1891; Gavrilū Vaida în Bobota 5 fl. pro 1891; Andreiū Medeanū în Șomcuta-mare 5 fl. pro 1891; Ilie Popū în Șomcuta-mare 6 fl. pro 1891; Teofilū Dragomirū în Lupôia 6 fl. pro 1891; Ilie Buchia în Coltirea 6 fl. pro 1891; Nicolaū Nilvanū în Șomcuta-mare 6 fl. pro 1891; Ioanū Ghețe în Năsêudū 6 fl. 1891; Gavrilū Cherebetū în Odorheiū 6 fl. pro 1891; Petru Popū în Barta 6 fl. pro 1891; Ioanū Dușe în Săcășanū 6 fl. pro 1891; Vasile Mureșanū în Lucacesci 6 fl. pro 1891; George Maiorū în Nadeșulū-românū 6 fl. pro 1891; Emiliū Branū în Biusa 6 fl. pro 1891; Michaiū Bohățelū în Supurulū de susū 6 fl. pro 1891; Vasile Gavri în Supurulū de susū 6 fl. pro 1891; Vasile Popū în Mureșulū-mare 6 fl. pro 1891; Ilie Vlassa în Blajū 5 fl. pro 1891; Georgiu Pușcariū în Becleanū 5 fl. pro 1891; Teodorū Cotuțū în Dinga 6 fl. pro 1891; Ioanū H. Boteanū în Nușfalêu 6 fl. pro 1891; Ioanū Cupcea în Magherușū 6 fl. pro 1891; Alexandru Morariū în Becleanū 6 fl. pro 1891; Simeonū Moldovanū în Becleanū 5 fl. pro 1891; Simeonū Popanū în Figa 2 fl. pro 1891; George Micu în Nușfaleū 5 fl. pro 1891; George

Russu în Odorhei 5 fl. pro 1891; Simeon ă Pop ă în Luna 5 fl. pro 1891; Ioan ă Vasinca în Bedele ă 6 fl. pro 1891; Silvestru Moldovan ă în Turda 5 fl. pro 1891; Ioan ă Suci ă în Tritiul ă de sus ă 5 fl. pro 1891; Ioan ă Petrica ă ă în Turda 5 fl. pro 1891; Iuliu C. Vl ădu ă în Turda 5 fl. pro 1891; Dr. G. Ilea în Cluj ă 5 fl. pro 1891; Andrei ă Mezei C ămpean ă în Nade ăul ă-s ăsescu 6 fl. pro 1891; Teodor ă Dan ă în Nade ăul ă-s ăsescu 5 fl. pro 1891; Zacharia Tatar ă în Elisabetopole 6 fl. pro 1891; Stefan ă Morari ă în Elisabetopole 6 fl. pro 1891; Dr. Nicola ă Calefari ă în Seli ăte 5 fl. pro 1891.

— Spre sciin ă.

Sibii ă, d. u. s.

Dr. Ilarion ă Pu ăcari ă m. p.,
vice-pre ăedinte.

Dr. Ioan ă Cri ășian ă m. p.,
secretar ă II.

Verificarea acestui proces ă verbal ă se in ărede d-lor ă:
Z. Boi ă, Ioan ă Russu, P. Cosma.

S'a cetit ă și verificat ă. Sibii ă, în 2/14 Novembre 1891.

Partenie Cosma m. p.

Zacharia Boi ă m. p.

I. V. Russu m. p.

CONSEMNAREA

sumelor ă colectate în favorul ă scol ăi civile de fete a „Asocia ăiunei ă transilvane“ prin dl ă Partenie Cosma.

Maria B ănda, econ ăm ă în Slatina; Ales. Popovici ă, notar ă în Carpa c ăte 1 fl.; Maria Vesc, econ ăm ă în Dobra 50 cr.; Costan Munt ăn ă, econ. în Mehes; Simion ă Gogancea, econ. în Szt-Mih ălytelke; Simion ă Buzan ă, econ. în Kis-s ărm ăs; Dumitru Bizovau ă, econ. în Gura-Dobra c ăte 1 fl.; Toma Sindre, econ. în Dobra 50 cr.; Dumitru Rod ăn ă, în Poiana 1 fl.; Aron ă Herba ă, econ. în Dobra 50 cr.; G. Stirb ă, econ. în Santuhalma; I. Bogdan ă, econ. în Farago c ăte 1 fl.; Eugen ă Marinovits, proprietar ă în Sas-Reghin ă 2 fl.; Vasile Grama, econ. în H ătb ăk; Ilie Telecean ă, econ. în Fels ă-Oros c ăte 1 fl.; Ion G. Cosean, econ. în Reghin ă 1 fl. 50 cr.; M. C ătan ă, Michail ă Slecta, econom ă în Reghin ă; D ănil ă Rusu, econ. în Ujlak c ăte 1 fl.

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 453 1926

Sivu
II. 152.

Avis ă pentru abonen ăi!

Cu Nrul ă acesta al ă f ăiei in ăc ăt ă abonamentul ă d-lor ă, cari nu s ănt ă membri ai Asocia ăiunei. Acei d-ni dar ă, dorind ă a av ă f ăia și pe viitor ă s ănt ă invita ăi a trimite p ăn ă la finea anului curent ă pre ăul ă abonamentului de 3 fl. v. a. (9 franci) la comitetul ă Asocia ăiunei în Sibii ă, strada Morii Nr. 8.

Administra ăiunea f ăiei „Transilvania“.